

SPECTACOLE

Adrian MIHALACHE

Cluj

Dacă dragoste nu e...

Sarah Kane a apucat să uimească lumea prin piesele ei brutale, înainte de a-și pune, prematur, capăt zilelor. Mulți s-au grăbit să vadă în dramaturgia ei întruparea conceptului de „teatru al cruzimii”, elaborat de Antonin Artaud. Discursul acestuia din urmă este, însă, pe cât de expresiv, pe atât de vag, astfel încât multe alte propuneri care mizează în variate moduri pe violență i s-ar putea potrivi.

Traducând prin **Purificare**, titlul original *Cleansed*, Saviana Stănescu clarifică, („purifică”), într-o oarecare măsură, sensul piesei. Cuvântul englezesc trimite la un vers celebru al lui William Blake, care cere „să cureți porțile percepției”, *to cleanse the doors of perception*, pentru a simți lumea mai deplin. Conotația metafizic-religioasă a „purificării” lipsește în cazul „curățirii”. Personajele vor, cu toate, să-și extindă limitele senzoriale, în vederea unei ipotetice și ideale contopiri. Grace caută să devină, ea însăși, la modul concret-fizic, Graham, fratele și iubitul său sinucis încă din prima scenă și, în acest scop, își mortifică și modelează corpul. Ea îl asimilează pe Graham așa cum creștinul îl asimilează pe

Cristian GROSU, Anca HANU și Silviu IORGA

Foto: Maria Ștefănescu

Hristos, prin azima cuminecăturii. Numele nu sunt întâmplătoare: *Grace* (*Grația* – divină) împlinește miracolul transsubstanțierii, transformând pâinea (*Graham*) în trup. În paralel, Carl îl iubește pe Rod, căruia vrea să i se dăruiască în eternitate. Numele *Rod* sugerează clar atitudinea activ-agresivă, care ia ce i se oferă cu indiferență, fără să ofere nimic, la rândul său, nici măcar o promisiune amăgitoare. Asupra cuplurilor planează amenințatorul Tinker (cel care bricolează). Nu este foarte clar dacă torturile și amputările aplicate celor doi bărbați *gay*, sau înjosirea la care îl supune pe „purul” Robin (pasăre a sufletului, pe care-l însoțește după moarte) se datorează frustrărilor erotice ale personajului sau, mai curând, fanatismului său de „purificator”. Titlul românesc, mai eterat, sugerează a doua variantă, cel original, mai ancorat în corporal, pe prima. Toate cuplurile ajung, până la urmă, la starea extatică dorită, care nu pare a fi alta decât dragostea, în sensul pur romantic al cuvântului. *Grace* se contopește cu *Graham*, devine una cu el, dincolo de moarte. Există un precedent, de altfel, în literatura engleză: *Heathcliff* nu concepe, în *La răscruce de vânturi*, să renunțe la *Catherine* moartă: îi dezgroapă cadavrul, face dragoste cu el; mai apoi, cei doi, deveniți entități fantomatice, se vor iubi din nou, pe coclauri.

Rod, inițial un dur, ajunge să-l iubească pe Carl pe măsură ce acesta este estropiat de Tinker, până acolo încât alege să se lase omorât în locul său. Însuși Tinker, care suferă în cușca de sticlă, privind-o mesmerizat, fără să o poată atinge, pe femeia care se expune în *peep-show*, vrea, de fapt să cunoască, și el, fericirea contopirii în dragoste absolută. Până la urmă, el nu trebuie văzut ca un exterminator, căci, deși se folosește de cele mai crude mijloace, nu face decât – cu sau fără voia lui – să-i aducă pe ceilalți la împlinirea visată. La fel ca diavolul lui Goethe, el face, până la urmă, bine, dorind să facă rău.

Cruzimile imaginate de Sarah Kane nu le depășesc pe cele ale lui Shakespeare din *Titus Andronicus*. Ultimul își păstrează, chiar pe culmile tragediei, umorul și distanțarea. Sarah Kane refuză orice relativizare a suferinței, riscând să cadă, tocmai prin exacerbarea acesteia, în umor involuntar și în melodramă. Regia lui Andrei Șerban nu evită, din păcate, această posibilitate.

Soluțiile regizorale respectă *ad literam* indicațiile autoarei. Se taie membre cu ferăstrăul electric, acestea lăsându-se la vedere, șobolani de păslă invadează scena, se mănâncă de pe jos etc. Unele soluții regizorale sunt redundante. Când se vorbește de flori, apar răsaduri din trape și se proiectează imagini idilice, din natură. Interactivitatea cu publicul urmează scheme răsuflete, care tulbură concentrarea cu glumițe. Scenografia Adrianei Grand propune un spațiu verde (un fel de pășune) pe care plouă des, în fundal, și o sală ca de spital / abator, în prosceniu. Inscripția *Dead End* este inutilă, mai ales că se dovedește, în cele din urmă, că „ieșirea” există. Dușurile laterale nu par, toate, absolut necesare. Unul singur îi servește lui Robin să se spânzure de el. Reușită este cușca transparentă din care Tinker urmărește *peep-show*-ul, deoarece sugerează plastic imposibilitatea atingerii.

Câteva dintre rezolvările scenice au aer cunoscut, ceea ce displace. Decuparea membrelor cu drujba a fost văzută în filmul *American Psycho*. Înjosirea lui Robin și torturarea lui „ca inchiziție”, par decupate din filmul *Salò* al lui Pasolini. Pentru proiecții, nu s-a găsit ceva mai bun decât imagini de pe *National Geographic*.

Cusurile menționate sunt din plin compensate de jocul actorilor, de felul în care regizorul i-a ales, i-a mobilizat și i-a armonizat. Nuditatea pe scenă, și încă în

proximitatea imediată a publicului, implică riscuri: cel mai talentat actor poate eșua dacă nu are un bun control corporal, în „ținuta“ respectivă. Andreea Bibiri și Cristian Grosu au, amândoi, corpuri stilizate, esențializate și, mai ales, compatibile. De aceea, dar nu numai de aceea, interacțiunile lor sunt credibile și emoționante. Silvius Iorga, încă student, are corpul unui elf care a urmat cursuri de yoga. Ramona Dumitrescu este, ca apariție, frumoasă, însă ceva mai convențională. În cazul celorlalți, fizicul contează ceva mai puțin.

Andreea Bibiri are dificila sarcină de a parcurge etapele transformării lui Grace, un drum anevoios, nelinear, presărat cu suferințe. Ea pune cu exactitate accentele, își nuanțează cu „grație“ stările, își trasează cu finețe evoluția. Aceasta nu tinde către o întregire a androgenului, în sensul dialogului platonice, ci către o apropiere deplină a ființei iubite. Cristian Grosu, la debut, are rigoare și coerență în interpretare, dar rămâne puțin crispat, ceea ce nu pare nepotrivit cu condiția sa de mort-viu. Ionuț Caras și Adrian Cucu – în cuplul *gay* – realizează o scenă de mare efect în apropierea lor erotică. Partitura nu-i oferă, însă, interpretului lui Rod, posibilitatea de a-și marca evoluția de la indiferența senzuală la iubirea altruistă. Silvius Iorga își etalează flexibilitatea corporală, depășind, astfel, limitele rolului. Rămâne, pe scenă, o prezență pregnantă, atașantă. Ramona Dumitrescu face bine ce face, dar, vrând-nevrând, se repetă, ceea ce este un defect al piesei, nu al interpretei. Excelent este Hatházi András, care construiește, în rolul lui Tinker, un personaj complex, interesant, chiar dacă „pătat“, în final, de lacrimile melodramei. Până la urmă, toate cruzimile și suferințele culminează în melodramă, căci piesa exaltă dragostea absolută, fără de care, nimic nu e...

Liviu ORNEA

Teatrul ca experiență mistică

Spectacolul **Purificare** este, așa cum cred că a și dorit autorul lui, Andrei Șerban, unul care ridică multe întrebări și te pune pe gânduri. Aș spune, din capul locului, că, deși mi-e clar că e un spectacol bun, nu m-a impresionat în mod deosebit. Din vina mea, probabil, pentru că nu acesta e tipul de teatru la care vibrez. Dar încerc să înțeleg gândul regizorului. De ce l-a interesat acest text? În caietul-program, Andrei Șerban vorbește despre tema androgenului, despre purificarea morală și religioasă. În spectacol, asistăm la niște experiențe și trăiri la limită, prezentate violent, aproape naturalist, cu exces de violență și de nuditate (membre tăiate sau adăugate, multă vopsea roșie, sex mai explicit decât îndeobște) ale unor marginali intelectual, social și/sau sexual (aici, sigur, e de discutat: cât de marginală e homo- sau transsexualitatea, de exemplu), niște declassați, ființe aparte, inadaptați care nu-și găsesc locul în lume, cărora le e greu să trăiască. Că și ei fac parte din umanitate, că fiecare dintre ei are fărâma lui de dumnezeire, e deja un loc comun. Și-atunci? Nu cred că Andrei Șerban ni-i propune drept paradigme. Încerc să înțeleg: purificarea, catharsisul urmează unei scufundări totale în abis. Sau, în alt